

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนรวมตราสารทุน

กองทุนรวมคือกองทุนที่มาจากเงินของผู้ลงทุนตั้งแต่ 35 รายขึ้นไป รวมกันจนมีมูลค่ามากกว่า 50 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเงินดังกล่าวไปลงทุนตามนโยบายการลงทุนที่ระบุไว้ในหนังสือชี้ชวนเสนอขายหน่วยลงทุนกันตั้งแต่ก่อนลงทุน (สน.23/2547 เพิ่มเติมจาก พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535)

กองทุนรวมจะถูกบริหารโดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน หรือ “บลจ.” ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการจัดการกองทุนรวม โดยคุณสามารถวางใจได้ว่า บลจ.นั้นได้ผ่านการพิจารณาจาก ก.ล.ต. ทั้งในด้านความพร้อมของระบบงานในการประกอบธุรกิจ และด้านบุคลากรว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดการกองทุนรวม เนื่องจากกองทุนรวมเป็นกองทุนที่มีมูลค่ามาก ดังนั้น เพื่อให้มีกลไกในการปกป้องกองทุนดังกล่าวและเกิดความชัดเจนในการบริหารจัดการเงินของ บลจ. จึงมีการนำทรัพย์สินทั้งหมดของกองทุนรวมไปฝากไว้กับผู้รับฝากทรัพย์สิน ซึ่งจะทำหน้าที่เก็บรักษาและดูแลการเบิกจ่ายเงินและทรัพย์สินต่างๆ ให้กับกองทุนรวม นอกจากนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าเงินลงทุนจะได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการแต่งตั้งผู้ดูแลผลประโยชน์ ซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลให้ บลจ.บริหารจัดการเงินลงทุนให้เป็นไปตามนโยบายการลงทุนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และโดยที่กองทุนรวมไม่ใช่หน่วยภาษีตามประมวลรัษฎากร ดังนั้นผลประโยชน์ที่กองทุนรวมได้รับจากการลงทุน จึงไม่ต้องนำมาเสียภาษี อย่างไรก็ตาม สำหรับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนในกองทุนรวมกรณีเงินปันผลจากกองทุนรวมจะต้องนำมาเสียภาษี (บุคคลธรรมดา ถ้าหักภาษี ณ ที่จ่าย จะเสียในอัตราร้อยละ 10 เพราะถือว่าเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (4) (ข) และไม่ต้องนำไปคำนวณรวมภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีก ตามมาตรา 48(3) วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร

2.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนรวม

โครงสร้างของกองทุนรวม ถูกกำหนดขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นหน่วยลงทุน โดยประกอบด้วยผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ต่างๆ และผู้กำกับดูแล ทั้งที่เป็นองค์กรของภาคเอกชนและภาครัฐ ได้แก่

บริษัทจัดการ บริษัทจัดการต้องเป็นบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับใบอนุญาตจัดการลงทุนจากกระทรวงการคลัง บริษัทจัดการเป็นผู้กำหนดโครงการกองทุนรวม นโยบายการลงทุน และวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอขออนุมัติจากสำนักงาน ก.ล.ต. และต้องบริหารจัดการลงทุนตามวัตถุประสงค์และนโยบายการลงทุนนั้นโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ บริษัทจัดการจะแจ้งนโยบายการลงทุน และวัตถุประสงค์ในการลงทุนให้ผู้ลงทุนทราบ ในหนังสือชี้ชวนเสนอขายหน่วยลงทุนที่แจกจ่ายให้แก่ผู้ลงทุนและผู้สนใจลงทุนได้ศึกษาก่อนที่จะลงทุน

ผู้ดูแลผลประโยชน์ ผู้ดูแลผลประโยชน์ เป็นสถาบันการเงิน ที่มีคุณสมบัติตามที่สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนด และต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบริษัทจัดการ ผู้ดูแลผลประโยชน์จะเป็นตัวแทนของผู้ถือหน่วยลงทุน ทำหน้าที่รักษามูลค่าผลประโยชน์ทั้งหมดของผู้ถือหน่วยลงทุน เช่น

- ดูแลให้บริษัทจัดการจัดการกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายการลงทุนของโครงการลงทุน ที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงาน ก.ล.ต. และที่ได้จัดแจ้งไว้ในหนังสือชี้ชวน

- ทำหน้าที่ชำระราคาซื้อและรับชำระราคาจากการขายทรัพย์สิน
- เก็บรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของกองทุนรวม
- สอบทานความถูกต้องของมูลค่าทรัพย์สินของกองทุนรวม
- ดำเนินคดีฟ้องร้องแทนผู้ถือหน่วยลงทุนหากบริษัทจัดการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ตัวแทนสนับสนุนการขายหน่วยลงทุน ปัจจุบันบุคคลที่จะทำหน้าที่เสนอขายหน่วยลงทุนของกองทุนรวมได้ ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. ตัวแทนสนับสนุนการขายหน่วยลงทุน ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด และผ่านการทดสอบความรู้ในหลักสูตรการเป็นตัวแทนขายจากสถาบันที่สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นชอบ ขึ้นทะเบียนรายชื่อกับสำนักงาน ก.ล.ต. ต้องปฏิบัติและทำหน้าที่ในการขายตามกรอบที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันการขายและการโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้ลงทุนเข้าใจผิดในสาระสำคัญ ตัวแทนสนับสนุนการขายหน่วยลงทุน หรือที่เรียกกันอย่างเป็นทางการว่า ผู้ทำหน้าที่ขายหรือรับซื้อคืนหน่วยลงทุนกองทุนรวม

นายทะเบียนหน่วยลงทุน นายทะเบียนหน่วยลงทุน เป็นสถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. ให้มีหน้าที่ดูแลทะเบียนรายชื่อผู้ถือหน่วยลงทุน ตลอดจนสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหน่วยลงทุน เช่น การจ่ายเงินปันผล และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ บริษัทจัดการอาจทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนหน่วยลงทุน สำหรับกองทุนรวมภายใต้การจัดการของตนก็ได้ (ส่วนใหญ่บริษัทจัดการและนายทะเบียนจะเป็นที่เดียวกัน)

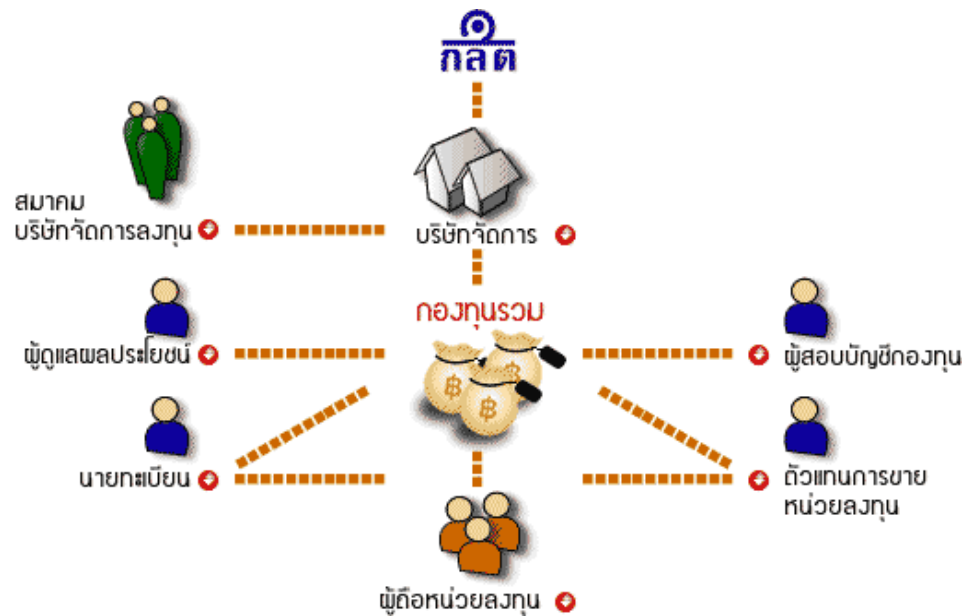
ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้สอบบัญชี และมีชื่อขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงาน ก.ล.ต. ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบริษัทจัดการ มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของกองทุนรวม ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบงบการเงินของกองทุนให้ถูกต้องตามมาตรฐานบัญชี

สมาคมบริษัทจัดการลงทุน สมาคมบริษัทจัดการลงทุน จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เป็นสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ จัดทะเบียนสมาคมกับสำนักงาน ก.ล.ต. มีบริษัทจัดการที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ ประเภทการจัดการกองทุนรวม การจัดการกองทุนส่วนบุคคล และการจัดการกองทุนส่วนบุคคลที่เป็นกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นสมาชิก สมาคมมีหน้าที่กำหนดจรรยาบรรณ และวางมาตรฐานในการปฏิบัติ ให้บริษัทสมาชิกยึดถือและปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกราย กำหนดบทลงโทษเมื่อบริษัทสมาชิกฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตาม

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นองค์กรของภาครัฐ ทำหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจหลักทรัพย์ รวมถึงการจัดการลงทุน ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือ ข้อกำหนดตามความในกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

จากภาพที่ 2.1 โครงสร้างของกองทุนรวม สามารถอธิบายได้ดังนี้ บริษัทจัดการหรือที่เรียกว่าบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน (บลจ.) จะอยู่ใต้การควบคุมของ ก.ล.ต. และสมาคมบริษัทจัดการกองทุน บลจ. จะมีหน้าที่ออกผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่ากองทุนรวมจากการระดมเงินของประชาชนทั่วไปแล้วนำเงินที่ได้ไปจดทะเบียนที่สำนักงาน ก.ล.ต. กองทุนรวมนี้จะมีลักษณะเป็นนิติบุคคลแยกออกจาก บลจ. โดยมีผู้ดูแลผลประโยชน์ นายทะเบียน และผู้สอบบัญชีกองทุน คอยดูแลกองทุนให้มีการจัดการที่ถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการเสนอขายหน่วยลงทุนต่อประชาชนนั้น สามารถเสนอขายได้โดยตรงจาก บลจ. เอง หรือขายผ่านตัวแทนการขายหน่วยลงทุนที่ได้รับการอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. ก็ได้

ภาพที่ 2.1
โครงสร้างของกองทุนรวม

ที่มา: www.thanachartfund.com (บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ธนชาติ จำกัด)

2.2 ความหมายของกองทุนรวมตราสารทุน

กองทุนรวมตราสารแห่งทุน (Equity fund) คือ กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในหรือมีไว้ซึ่งตราสารทุน โดยเฉลี่ยในรอบปีบัญชีไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม บริษัทจัดการต้องรายงานค่าเฉลี่ยการถือครองตราสารทุนให้สำนักงาน ก.ล.ต. ทราบทุกกรอบระยะเวลาสามเดือน หกเดือน เก้าเดือน และสิบสองเดือนของรอบบัญชีกองทุน หากค่าเฉลี่ยการถือครองตราสารทุนไม่ถึงร้อยละ 65 ในรอบระยะเวลาใด ให้บริษัทจัดการแสดงผลโดยชัดเจน เพื่อที่สำนักงาน ก.ล.ต. จะได้นำไปเปิดเผยให้แก่ผู้ลงทุนและผู้สนใจลงทุนทราบต่อไปโดยทั่วไปแล้ว กองทุนรวมตราสารแห่งทุน มีความเสี่ยงสูงกว่ากองทุนรวม ที่มีนโยบายลงทุนในตราสารประเภทอื่น จึงเหมาะสำหรับผู้ลงทุนที่ยอมรับความเสี่ยงได้สูง และควรลงทุนเพื่อหวังผลที่ดีกว่าในระยะยาว

2.3 ความหมายของตราสารทุน

ตราสารทุน (Equity Instruments) หมายถึง ตราสารที่บริษัทออกให้แก่ผู้ถือ เพื่อแสดงสิทธิของความเป็นเจ้าของในกิจการนั้น ประเภทของตราสารทุนได้แก่

2.3.1 หุ้นสามัญ (Common Stocks หรือ Ordinary Shares) คือ ตราสารสิทธิที่แสดงความเป็นเจ้าของกิจการ และเมื่อกิจการมีกำไรจากการดำเนินงาน ผู้ถือหุ้นสามัญจะได้รับเงินปันผลในอัตราที่จัดสรรโดยที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น โดยคำนวณตามสัดส่วนของจำนวนหุ้นที่ถือครอง ทั้งนี้ เงินปันผลอาจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลกำไรจากการดำเนินงานประจำปีของกิจการ

2.3.2 หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stocks) คือ ตราสารสิทธิที่แสดงความเป็นเจ้าของกิจการที่มีการจัดบุริมสิทธิไว้อย่างชัดเจนไม่สามารถยกเลิกได้ เมื่อกิจการมีกำไรจากการดำเนินงาน ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะได้รับเงินปันผลในอัตราคงที่ตามที่จัดบุริมสิทธิไว้ อาจจะมีมากหรือน้อยกว่าผู้ถือหุ้นสามัญก็ได้ แต่หากกิจการนั้นต้องเลิกดำเนินการและมีการชำระบัญชีโดยการขายทรัพย์สิน ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะได้รับเงินคืนทุนก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ

2.3.3 ใบสำคัญแสดงสิทธิในหุ้น (Stock Warrants) คือ ตราสารสิทธิที่กิจการออกให้แก่ผู้ลงทุน เพื่อให้สิทธิในการซื้อหุ้นออกใหม่ในราคา จำนวน และภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้ลงทุนจะมีสิทธิในความเป็นเจ้าของกิจการก็ต่อเมื่อได้ใช้สิทธิในการซื้อหุ้นของกิจการนั้นแล้วเท่านั้น

2.3.4 หน่วยลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุน คือ ตราสารสิทธิในการเป็นเจ้าของหน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่มีนโยบายลงทุนเน้นการลงทุนในตราสารทุน ผู้ลงทุนจะมีสิทธิในความเป็นเจ้าของกิจการที่กองทุนรวมนั้นลงทุนไว้ ตามสิทธิที่เฉลี่ยระหว่างผู้ถือหน่วยลงทุนทั้งหมดในกองทุนรวมนั้น

2.3.5 ตราสารแสดงสิทธิในอนุพันธ์ที่มีหลักทรัพย์อ้างอิงเป็นหุ้น (Stock Options & Futures) คือ สัญญาที่ผู้ลงทุนสองฝ่ายตกลงกันเพื่อซื้อหรือขายหุ้นในราคา จำนวน และภายในระยะเวลาที่กำหนด

2.4 ผลตอบแทนจากการลงทุนในตราสารทุน ได้แก่

2.4.1 เงินปันผล (Dividend) คือ เงินส่วนแบ่งกำไรจากการดำเนินงานรายปีของกิจการ พิจารณาจัดสรรโดยที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ที่จัดให้มีขึ้นภายหลังจากการรับรองงบดุลและงบการเงินของกิจการ ซึ่งส่วนใหญ่จะประมาณเดือนเมษายนของทุกปี กฎหมายกำหนดให้กิจการต้องจัดให้มีประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นปีละหนึ่งครั้ง ภายในสี่เดือนนับจากวันสิ้นสุดปีบัญชี และไม่เกินรอบ 12 เดือนนับจากวันที่ประชุมครั้งหลังสุด

2.4.2 กำไรส่วนเกินทุน (Capital gain) คือ เงินได้ที่เกิดขึ้นจากผลต่างของราคาขายหลักทรัพย์ ที่สูงกว่าราคาทุน

2.5 ความเสี่ยง

ความเสี่ยงในการลงทุน หมายถึง การที่ผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนจริงจากการลงทุน เบี่ยงเบนไปจากผลตอบแทนที่คาดหวังไว้ว่าจะได้รับเมื่อแรกเริ่มลงทุน ไม่ว่าผลตอบแทนที่ได้รับจริงจะมากกว่าหรือน้อยกว่าที่คาดหวัง ดังนั้น จึงไม่มีการลงทุนประเภทใดที่ไม่มีความเสี่ยง

ผู้ลงทุนสามารถลดความเสี่ยงในการลงทุนในตราสารทุนได้ในระดับหนึ่ง โดยการกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ของหลายอุตสาหกรรมและหลายภาคธุรกิจ ทั้งยังควรคัดเลือกตราสารที่จะลงทุนอย่างพิถีพิถัน โดยพิจารณาจากปัจจัยทางพื้นฐานของบริษัทผู้ออกตราสารทุนนั้น ๆ เป็นสำคัญ เช่นกิจการที่มีฐานะทางการเงินมั่นคง มีผลกำไรในการประกอบการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอทุกปี มีคณะผู้บริหารที่มีคุณภาพและไม่มีประวัติการปฏิบัติงานที่ค้างพร้อยหรือส่อในทางไม่สุจริต กิจการที่มีข้อมูลประกอบธุรกิจที่ชัดเจนโปร่งใส เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้ลงทุน

2.5.1 ความเสี่ยงของตราสารทุน สามารถแยกออกเป็น 3 ประเภทที่สำคัญได้ ดังนี้ คือ

2.5.1.1 Market Risk

คือความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ลงทุนในตลาดหุ้น ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้น โดยที่ปัจจัยทางพื้นฐานของหุ้นนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปเลย กรณีเช่นนี้ มักจะเกิดขึ้นในกรณีที่ ตลาดหุ้นอยู่ในสภาพร้อนแรง (bull market) หรือ ชบเซา (bear market) อันมีผลมาจากกระแสความรู้สึกโดยรวมของผู้ลงทุน (market sentiment) ในขณะนั้น ๆ

สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และ การเงิน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จะมีส่วนกำหนด market sentiment ของผู้ลงทุนด้วย

2.5.1.2 Sector Risk หรือ Industry Risk

คือความเสี่ยงที่เกิดจากคุณสมบัติเฉพาะของภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนั้น ๆ เอง เช่น ธุรกิจ หรือ อุตสาหกรรมที่มีการผลิตหรือเสนอขายสินค้าหรือบริการเฉพาะเจาะจงเพียงไม่กี่ประเภท เช่น บริษัทสายการบิน บริษัททำเหมืองแร่ บริษัทคอมพิวเตอร์และ Software เป็นต้น ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมประเภทนี้ ตลอดจนราคาหุ้นของบริษัทเหล่านี้สามารถพุ่งสูงขึ้น และสามารถตกต่ำได้ หากมีเหตุการณ์อันไม่คาดฝันเกิดขึ้น

2.5.1.3 Company Risk หรือ Credit Risk

ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับบริษัทนั้น อันเกิดจากสาเหตุทั้งภายในและภายนอก ที่ผู้ลงทุนไม่สามารถคาดการณ์ หรือรับรู้มาก่อนได้ เช่น

- การเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการหรือผู้บริหารสำคัญ ซึ่งอาจมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการดำเนินงานของกิจการ
- ความผิดพลาดในการบริหาร จนทำให้เกิดความเสียหายและความสูญเสียต่อผู้ถือหุ้น
- การแข่งขันในเชิงการตลาดของคู่แข่ง ที่มีผลกระทบต่อปริมาณการขาย และรายได้ของกิจการ
- ความนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป และมีผลกระทบต่อปริมาณการขาย และรายได้ของกิจการ
- ความเสียหายจากภัยพิบัติ ทำให้ขบวนการผลิตและการจัดการหยุดชะงัก และกระทบต่อกระแสรายได้ของกิจการ
- การถูกฟ้องร้องดำเนินคดี อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง และค่านิยม (goodwill)
- การล้มละลาย ความสูญเสียทั้งมวลของผู้ถือหุ้น